

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

IV. De Humanarum actionum circumstantijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

Examen II. De Actibus humanis.

rale? Quod pertinet ad mores. Diuiditur autem in Bonum morale, seu honestum: & Malum morale, seu inhonestum. Bonum honestum dicitur quod substantiæ rationali liberæ per se decens est. Inhonestum verò quod dedecet eandem.

11. *Vndenam actus morales bonitatis vel malitiæ speciem accipiunt?* A reali obiecto suo. Consequenter bonitas vel malitia in obiecto fundamentaliter reperitur, formaliter autem in actione. Profecò actus alij per se & præcisè ex obiecto mali sunt, alij verò propter legis positivæ prohibitionem. Actus morales alij internè contumantur, alij verò in externam transeunt operationem. Externa moralis operatio obiectivè quidem prior est actu interno, sed vt exercita ab actu interno posterior tanquam participans bonitatem & malitiam ab interno actu. *Actus internus & externus in genere moris faciuntne numerum?* Minimè; verum actus internus voluntatis efficax si opere non completur, quia deest operandi facultas, habet quidem omnem substantialem bonitatem, vel malitiam, sed non accidentalem, quandoquidem externa executione materialiter perficitur.

CAPVT IV.

De humanarum actionum circumstantiis.

12. *Pertinentne circumstantia ad humanarum actionum bonitatem, vel malitiam?* Pertinent quidem tanquam quedam ipsius humanæ actionis accidentia. Septem adnumerantur.

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

13. Præcipuæ ergo circumstantiæ sunt finis propter quem peccatur, tempus, locus, in quibus peccatur, & persona peccans, & cum qua peccatur.

14. *Necessène semper hæc circumstantias consistere?* Minimè, sed in casibus sequentibus. 1. Quando circumstantia facit mortale peccatum, quod aliàs erat veniale. v. g. qui dicit mendacium iocosum vt alter occidatur, seu ob fornicationem. 2. Cum circumstantia mutat speciem peccati, ita vt ex vnius speciei mortali mortale alterius speciei efficiat, v. g. qui furatur in Ecclesia. 3. Cùm ex circumstantia multiplicatur peccatum, quia etiam circumstantia est contra præceptum aliquod. v. g. qui furatur, vt adulteretur, duo sunt peccata, furtum, & adulterium. 4. Circumstantia, quæ secum fert

excommunicationem. v.g. qui percussit Clericum, debet personam manifestare. §. Cum circumstantia est necessario cognoscenda ad satisfactionem. v. g. qui furatus est centum aut mille, tenetur exprimere, vt Confessarius de restitutionis modo prouideat.

CAPVT V.

De Coactione, Metu, & Ignorantia.

§. 1.
Coactio.

Operæpretium planè, de tribus hisce generalibus principiis accuratiùs periculum facere. *Quidnam Vis seu Coactio?* Cùm membra ab extrinseco mouentur contra voluntatis inclinationem, tunc homo violentiam patitur: verbi gratia, in stupro violenter illato puellæ. Est quidem vis seu coactio propriè dicta, quæ membris exterioribus infertur, quam asserui voluntarium tollere; quia quod fit voluntate repugnante, in id voluntas non consentit. Vis autem seu Coactio inpropriè dicta, & secundùm quid est, quæ infert metum alicuius mali, ob quem actio fit, quæ alioquin non fieret: hæc non tollit voluntarium simpliciter; sed secundùm quid facit inuoluntarium, adeoque efficit, vt actio fit mixta ex voluntario, & inuoluntario. v.g. latroni pecunias das, ne nex inferatur: consideratis circumstantiis consultò eligis tanquam hîc & nunc bonum pecunias dare: datio ergo est simpliciter loquendo voluntaria. Attamen inuoluntarium admiscetur; quia quod fit cum auersione voluntatis inuoluntarium est; ab eo autem, quod metu gero, alioquin non acturus voluntas abhorret.

§. 2.
Metus.

16. *Quidnam Metus?* Est iuxta Vlpian. mentis trepidatio instantis vel futuri periculi causa. At metu fieri id dicitur, quod quis mali declinandi causa facit, alioquin non acturus. Metus quidem alius ab intrinseco proficiscitur: v.g. si nauis pecunias metu naufragij vtrò abiiciat. Alius ab extrinseca persona directè incutitur, vel iustè: v.g. si magistratus te sub pœna excommunicationis cogat ad matrimonium, vel iniustè: v. g. si quis alicui mortem minitetur, nisi filiam ducat, quod quidem nullum matrimonium. Porro Metus hic ab extrinseco alius est (vt diximus) cadens in constantem virum, qui etiam grauis, iustus, & probabilis dici solet: alius cadens in inconstantem virum, qui & leuis, vanus, & iniustus vocatur. Igitur vt Metus factum alioquin illicitum excuset, necesse